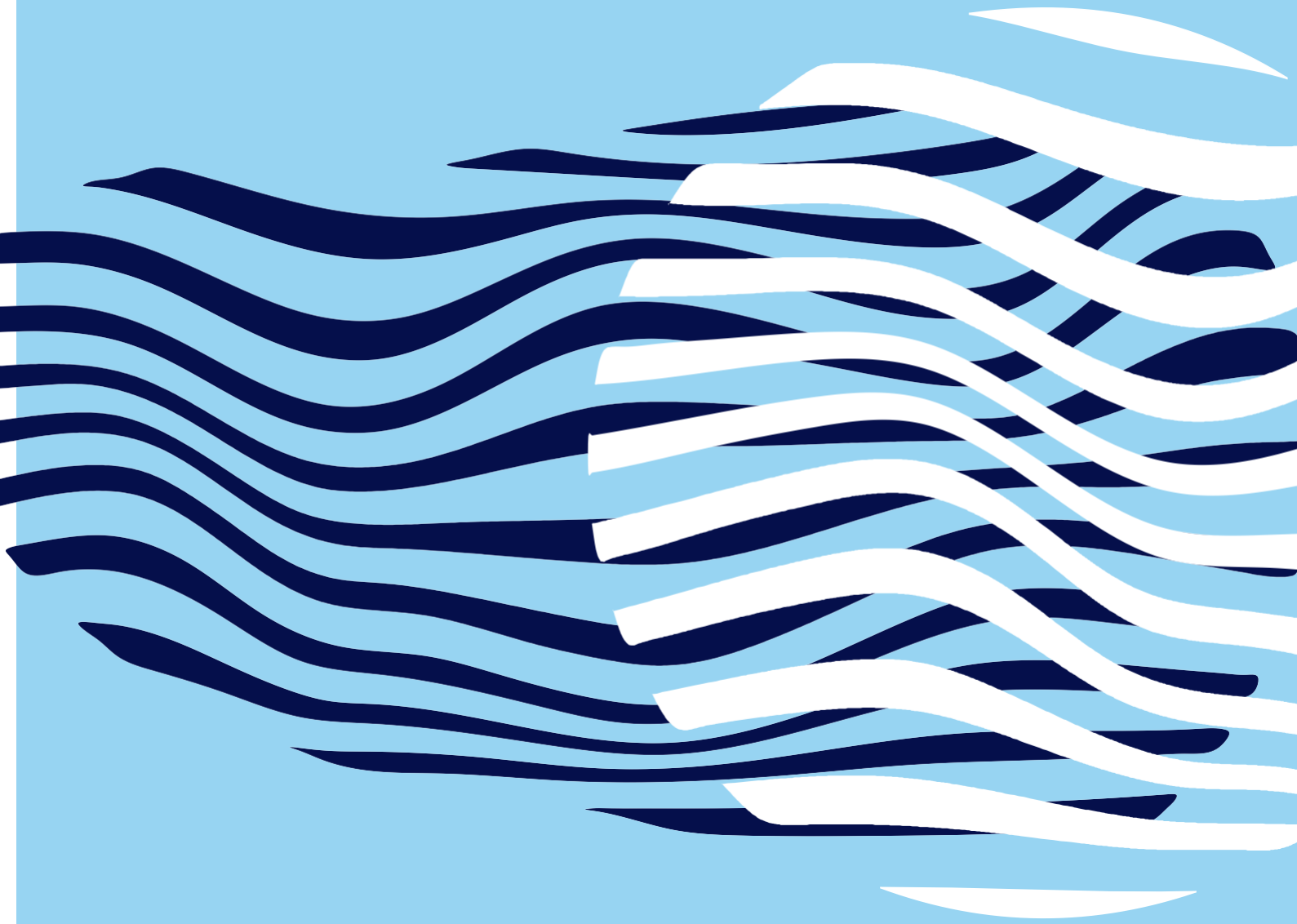
Annual Conference 2026

Hope MANIFESTO

#HISTORYANDHOPEMANIFESTO

EuroClio

HOUSE OF EUROPEAN HISTORY

An initiative of the European Parliament

Manifesti saamislugu

EuroClio 2026. aastal toimunud 32. aastakonverentsil „Ajalugu ja lootus: õppimine muutuste nimel“ lõid Euroopa Ajaloo Maja ja EuroClio selle aasta teema arutamiseks ja mõttevahetuseks koostöökeskkonnad. Sellest kollektiivsest protsessist, mille algatas Euroopa Ajaloo Maja ja mis tugines EuroClio kavandatud visuaalse ajajoone „Lootuse sein“ postitustele ning konverentsil peetud seminaridele ja kirjalikele kaastöödele, kasvas välja **Lootuse manifest**.

Konverentsi struktureeritud osalusprotsessi andsid oma panuse ligi **250 ajalooõpetajat ja haridustöötajat**. Käesolev manifest on nende mõtete, kogemuste ja tõekspidamiste kokkuvõte.

Lootuse manifest on ajalooõpetajate kogukonna kollektiivne eneseväljendus ja ühine lähtekoht laiemaks dialoogiks. See kutsepraktikal põhinev ja mõttevahetuse käigus vormunud dokument on suunatud eelkõige õpetajatele ja õpilastele nii Euroopas kui ka mujal ning seda jagatakse ka asutuste ja organisatsioonidega, kes tegelevad demokraatia, hariduse ja sotsiaalse ühtekuuluvuse küsimustega.

Tegemist on õpetajate eestvõttel ühiselt koostatud tekstiga, mis käsitleb ajaloohariduse rolli ebakindlatel aegadel. Eesmärk on lühidalt ja selgelt väljendada, kuidas haridustöötajad mõistavad ajaloo õpetamise panust kriitilisse mõtlemisse, demokraatlikku ellu ja vaatepunktide mitmekesisusse, ning rõhutada lootuse rolli sisuka pedagoogilise orientiirina.

Konverentsi mitmekesine liigendus andis ulatusliku ülevaate osalejate õpetustavadest, probleemidest, püüdlustest ja tõekspidamistest.

Kümnest vabatahtlikust õpetajast ja haridustöötajast koosnev toimetusrühm koondas ja liigendas selle kaastöö sidusaks lõpptekstiks. Rühma ülesanne oli tagada manifesti selgus, toimetuslik sidusus ja vastavus kollektiivsele protsessile, millest see sündis.

Toimetusrühm

Toimetusrühma liikmete allkirjad

Emer Shanahan

Juraj Varga

Wouter Smets

Kamila Ropero

Mirela Sakej

Sérgio Neto

G.Rósa Eyvindardóttir

Jordi Van den Hoven

Lejla Čaušević

Sinead Fitzsimons

Lootuse manifest

Me õpetame erinevaid ajalugusid, kuid kohtame sarnaseid probleeme

Nii Euroopas kui ka mujal kujundavad meie klassiruumide õhkkonda erisugused mälestused, konfliktid, mahavaikimised ja poliitiline kontekst. Mineviku õpetamiseks, olevikus elamiseks ja tulevikule mõtlemiseks on palju võimalusi. Iga ajalooõpetaja lähtub õppetöös kohalikust perspektiivist ja taustast. See on tähtis, sest ajalugu ei õpetata kunagi väljaspool konteksti. Kuid probleemid, mida me kohtame, on üha sarnasemad.

„Pinge, mis tuleb sellest, et maailmas, kus on nii palju kannatusi ja ebaõiglust, on raske säilitada lootust ja mitte muutuda kartlikuks, soovides samas meeleheitlikult muutusi (ja tahtes neist osa saada).“

Väljaspool kooli on avalik arutelu sageli polariseerunud, individualism võib lõhkuda kogukonnatunnet ja demokraatlikke väärtusi ei saa enam pidada enesestmõistetavaks. Ajalugu näitab siiski ka seda, et õigused, vabadused ja solidaarsuse väljendusvormid on kujunenud aja jooksul ning neid on võimalik kaitsta, ümber mõelda ja uuendada. Õpilased kasvavad üles sotsiaalvõrgustike, väärinfo ja tehisintellekti mõjuväljas, kus tõeväärtust võib olla raske hinnata ja kus sisu üleküllus võib tekitada segadust, väsimust ja usaldamatust. Noorte suhteid ajaloo, institutsioonide ja üksteisega mõjutavad ka süsteemne rassism, ebavõrdsus, põlvkondadeülene trauma, lahendamata sotsiaalsed pinged ja sõjad.

Ajalugu võidakse kasutada valedel eesmärkidel, seda võidakse kuritarvitada. Me võitleme selle vastu koolitunnis ning õpetajate ja haridustöötajate kogukonnana.

Koolis väljendub see tegelikkus õpilaste küsimustes, tunnetes, kahtlustes, vastupanus, vaikimises või huvipuuduses, aga ka nende uudishimus, õiglustundes, digiteadmistes ja soovis mõista maailma, kus nad elavad. Õpilased toovad klassiruumi kaasa oma perest, kogukonnast, meediast ja veebiruumidest pärit lood, samuti pärandi ja identiteediga seotud küsimused: mis on pärandiks saadud ja mis on ühine, mida vaidlustatakse ja mida iga põlvkond otsustab edasi kanda või muuta. Need hetked võivad olla rasked, kuid teisalt avada uusi võimalusi.

Need tunded ei saa ega tohikski ajalooharidusest välja jääda. Need on osa tegelikkusest, milles ajalugu õpetatakse.

Mida tähendab lootus tänases ajalooõpetuses

Lootus võib tähendada eri asju, sõltuvalt kontekstist, kogemustest ja keelest. Ajalooõpetaja jaoks ei saa see jääda abstraktseks mõisteks. Meie jaoks ei tähenda lootus naiivset optimismi. See ei ole lihtsalt usk, et asjad lähevad paremaks.

Väljaspool kooli võib lootust mõista kui võimet säilitada meie sotsiaalset kapitali ja ühiskonna vastupidavust, ületada raskusi ja mitte langeda meeleheitesse. Lootus põhineb väärtustel nagu solidaarsus, inimõigused, võrdsus, kaasavus ja vastutus. See annab energiat, motivatsiooni, edasiliikumisjõudu ja eesmärgitunnet. See ergutab otsima võimalusi olude muutmiseks, isegi kui muutused on aeglased ja ebakindlad ning neid saavutada on raske.

Klassiruumis omandab lootus praktilise tähenduse. See on muutuste hoob.

Ajalooõpetajaina **ajendab meid vajadus luua usaldust**. Usaldust selle vastu, et õpilased suudavad keerukust taluda ja lugusid kahtluse alla seada. Ilma selleta ei saa me käsitleda raskeid minevikusündmusi, sallida lahkarvamusi ega aidata õpilastel tundlike lugude üle arutleda. Usaldus ei tähenda mugavust ega kõiges üksmeelel olemist. See loob tingimused, kus õpilased tunnevad, et neid respekteeritakse, kus saab kasvada nende eneseusaldus ja usk oma võimetesse, tänases päevas ja tuleviku nimel. Nii kujunevad neist aktiivsed maailmakodanikud, kes ka koolist lahkudes jätkavad dialoogi, et anda oma panus avatud ja usaldusliku ühiskonna loomisse.

Ajalootund on eriline koht, kus lootust saab praktiseerida, sest ajaloo õpetamine kätkeb endas lootuse võimalust. See näitab, et maailm ei ole alati olnud selline nagu praegu. See näitab, et ühiskonnad on muutunud, et inimesed on tegutsenud, protesteerinud ebaõigluse vastu ja nõudnud oma õigusi, et kogukondi on uueks vormitud ja lood on muutunud.

Sellepärast ei ole lootus midagi sellist, mida tuleb ajalooõpetusele väljastpoolt lisada. See on ajalooõpetajate töös juba olemas. Lootus ilmneb selles, kuidas me aitame õpilastel kujuneda passiivsest õppijast aktiivseks kodanikuks, treenime nende kriitilise mõtlemise oskust, julgustame neid mõtetelt tegudele üle minema.

„Minu jaoks on lootus radikaalne tegu [...] Lootus on ühtaegu nii otsus kui ka tõotus, millest kinni hoida ja mida teistele edasi anda.“

Õpilaste jaoks peaks lootus olema mõistmise ja tegutsemise vahend.

See aitab neil seostada minevikku olevikuga, kahelda selles, mis näib kindel, kujutleda ja mõista, et asjad võivad olla teisiti. Õpilased ei ole ainult teadmiste vastuvõtjad. Nad toovad tundidesse kaasa küsimusi, kogemusi, tundeid ja võimeid, näiteks digioskused ja maailmavaated. Lootus kasvab siis, kui seda panust võetakse tõsiselt ja sellest saab õppeprotsessi osa.

Ajalooõpetaja jaoks on lootus seega nii vastutus kui ka teguviis. See on õpetusviis, mis toetab mõistmist, tegutsemist, kogukonda, demokraatlikku osalemist ja muutuste võimalikkust.

Lootus kujuneb ajaloo õpetamise käigus

Lootus kujuneb igapäevases ajaloo õpetamise töös. Seda kujundavad teemad, mida me välja pakume, materjal, mille valime, küsimused, mida esitame, lood, mida jagame, vaikus, mida uurime, ja ruum, mille õpilastele loome, et nad saaksid mõelda, rääkida ja osaleda.

Selles töös on kesksel kohal allikad, faktid ja tõendid. Fotod, esemed, suulised tunnistused, kaardid, arhiivid, tänavanimed, muuseumide väljapanekud, ajaloo kohalikud jäljed ja digidokumendid aitavad õpilastel peatuda ja hoolikamalt vaadata. Nad õpivad küsima, kes räägib, mis on fakt, mis arvamus, mis puudub ja mida saab kahtluse alla seada. Need oskused on tähtsad ka väljaspool ajalootundi.

Mõned neist lugudest on põlvkondadeülesed. Nad ühendavad õpilasi laste, täiskasvanute ja eakatega nii minevikust kui ka olevikust. Nad tuletavad meile meelde, et ajalugu on ka see, mille eelmised põlvkonnad meile pärandavad, ja see, mida iga põlvkond otsustab edasi kanda või mida ta soovib muuta.

Selles töös on oluline vaatepunktide rohkus. Eri vaatenurki kasutades, lugusid võrreldes ning ülekaalukaid, rahvuslikke, koloniaalseid või Euroopa-keskseid vaatepunkte kahtluse alla seades aitame õpilastel mõista, et ajalugu ei ole üksainus lugu. Me otsime hääli, mida õpikutest ei leia, ja küsime, mis on maha vaikitud, tähelepanuta jäetud või nähtamatuks muudetud. See ei muuda ajalugu lihtsamaks, kuid teeb selle ausamaks.

Lootus peab jätma ruumi ka lahkarvamustele. See ei nõua üksmeelt, küll aga piisavat usaldust, et keerulistest asjadest rääkida. Arutelu, vaidlus ja positiivne konflikt aitavad õpilastel konstruktiivselt kuulata, väidelda, kahelda, tõendeid võrrelda ja eri tõlgendusi kogeda, ilma et lahkarvamused muutuksid vaenuks.

„Ilma vastuoludeta ei teki mõistmist. Lootus ei tähenda seega pingete vältimist, vaid usku, et vastasseis võib luua ühenduse [...], anda võimaluse ühiselt kujutleda õiglasemat tulevikku."

Osaleva õppimise teel õpitakse sõltumatult tegutsema. Kui õpilased esitavad omaenda küsimusi, uurivad, väitlevad, loovad koos midagi uut, ühinevad õpilasnõukoguga, koostavad projekte, räägivad teistega või loovad sidemeid oma klassi ja kogukonna vahel, saavad nad kuulajaist osalejaiks. Nad ei taju end enam lihtsalt ajaloo õppijana, vaid inimesena, kes saab ajaloos osaleda ja tegutseda.

Ka tunded on selle töö vältimatu osa. Ajalugu võib meelde tuletada ja esile kutsuda hirmu, viha, kurbust, vastupanu, kaastunnet, ebamugavust ja hoolimist. Kui neid tundeid ei teadvustata, võivad need õppimist takistada. Kui need aga teadmiseks võetakse ja läbi töötatakse, saab neist õppimise oluline koostisosa. Me ei püüa tõendeid tunnetega asendada. Tunded on kriitilise mõtlemise vaieldamatu osa. Me aitame õpilastel aru saada, mida nad tunnevad, tunnetest läbi minna ja jõuda reageerimisest järelemõtlemiseni.

PN

Kujutlus avab ruumi lootusele. Rollimängu, simulatsiooni, kunstist lähtuva arutelu, tulevikku suunatud küsimuste ja mängupõhise õppe kaudu suudavad õpilased keerukust kogeda, mitte ainult sellest kuulda. Nad võivad asuda eri seisukohtadele, kohata dilemmasid, järele proovida, mida üks või teine otsus kaasa toob, ja näha, et olevik ei ole ühene. Loovus võib anda ka teistsuguse võimaluse õppimist hinnata. Selline praktika võimaldab seostada teadmisi tunnetega ja näidata, kuidas inimesed ajalugu mõistavad, tunnevad ja seletavad.

Meie kui õpetajate kohus on ka ise edasi õppida, olla tegusalt järelemõtlik ja säilitada uudishimu. See tähendab, et peame analüüsima oma pedagoogikat, tundeid, kallutatust ja stereotüüpe. Me ei saa paluda õpilastel toime tulla ebamugavuse, keerukuse ja raskete lugudega, kui me ise ei ole seda tööd alustanud.

Lootus võib kasvada ka väljaspool kooli: muuseumides, arhiivides, mälestusmärkide ja mälestiste juures, avalikes ruumides, looduses, kohaliku pärandi mõjul, näitustel, välitöödel ja külastustel. Kohtumised paikade, inimese tehtud asjade ja inimeste endiga muudavad ajaloo käegakatsutavaks. Need aitavad õpilastel seostada sündmusi, esemeid, mälestusi ja tänast tegelikkust ning kõige selle kohta küsimusi esitada.

Lootuse loomine

„Lootus ei ole lihtsalt tunne, vaid kutsehoiak, millega ühest küljest tunnistatakse mineviku keerukust ja teisest küljest haridusprotsessile seesmiselt omast ümberkujundamise võimalust"

Me ei saa kõik ühtemoodi tegutseda. Meie taust, õppekava, võimalused ja vabadus on erinevad. Mõni teguviis on juba meie õppetöö osaks saanud. Mõne poole me alles püüdleme. Mõneks on vaja rohkem aega, toetust, julgust ja kogukonna osavõttu.

See ajaloo ja lootuse teemale keskenduv praktikute kokkusaamine on midagi enamat kui konverents. See on ühismõtlemine, võimalus ühisest tegelikkusest osa saada, erinevuste najal õppida ja suurendada ühist teadlikkust sellest, mida ajaloo õpetamine võib tänapäeval võimalikuks teha.

Suletud klassiukse taga on lihtne unustada laiemat liikumist, mille osa me oleme. Need kohtumised loovad avatud ja ausa ruumi, kus haridustöötajad kogu Euroopast ja kaugemaltki saavad (taas)kohtuda, üksteise õpetusviisidega tutvuda ja meelde tuletada, miks nad teevad seda, mida nad teevad.

See manifest väljendab meie ühist suunavõttu lootusele kui ajaloo õpetamise viisile. See on ühine kavatsus teha klassiruumist koht, kus lootusest mitte ainult ei räägita, vaid seda luuakse.

Wall of HOPE

Lootuse sein on visuaalne ajajoon, kus konverentsiosalistel paluti jagada minevikumälestusi või tulevikulootusi kas isiklikust või üldisest vaatepunktist. Iga postitus kajastab hetke, juhtumit, tegelikkust või tunnet, mis on seotud lootusega. See loominguline interaktiivne installatsioon kogus üle 120 postituse inimestelt, kes osalesid EuroClio 32. aastakonverentsil „Ajalugu ja lootus“.

See sein aitab meil näha, milles väljendub lootus ajaloo eri hetkedel ja kuidas selle fookus ajajoonel liikudes muutub, et ajastu nõudmistele vastata. See näitab, et iga ajastu on otsinud oma lahendusi, liikumisi ja julgust. Lootusel pole piire. Kohalik kogemus, tänaval toimuv meelevaldus, seaduse kehtestamine võetakse teadmiseks ja need leiavad maailmas vastukaja, mis pakub julgustust. Lootus on tõukejõud, mis aitab isiklike lugude sädemest süüdata ühise leegi.

„Soomes said naised hääleõiguse.“
-1906, Euroopa/maailm

Lootus on vahend, mis aitab usaldust, solidaarsust ja kogukonda uuesti üles ehitada. See kulgeb demokraatia ärkamise, režiimi kokkuvarisemise ja ühise tegutsemisjulguse kaudu. Lootus seisneb hariduses, noortes, igas põlvkonnas, kes õpib, esitab küsimusi ja julgeb kujundada tulevasi aegu.

„Kogu varastatud pärand on päritolukogukondadele tagastatud.“
-2023, Euroopa/maailm

See interaktiivne ettevõtmine tõestab, et ajalugu ei ole lihtsalt kuupäevade jada, vaid see on rida valikuid. Meie valik on mäletada inimeste püüdlusi, õigusi, edusamme ja klassiruumis õpitut. Lootuse sein sümboliseerib veendumust, et tulevik võib jõudsalt kasvada, toitudes mineviku kogemustest, elavast kujutlusest ja soovist muuta pettumus kasvuks.

PN

Lootuse sein veebis:
historywallofhope.eu.

Hope MANIFESTO

Veebilehele

#HISTORYANDHOPEMANIFESTO

EuroClio

HOUSE OF EUROPEAN HISTORY

An initiative of the European Parliament